

Leo Trotskij: Bara en revolution kan få slut på kriget¹

Ur *Writings of Leon Trotsky [1938-39]*, New York: Pathfinder Press, 1974. Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Fråga: Är världskriget oundvikligt? Kommer det i så fall att innebära slutet för det kapitalistiska systemet?

Svar: Ja, det är oundvikligt med ett världskrig, om inte revolutionen förekommer det. Att kriget är oundvikligt är för det första ett resultat av det kapitalistiska systemets obotliga kris, och för det andra av det faktum att vår planets nuvarande uppdelning, det vill säga framförallt kolonierna, inte längre motsvarar de imperialistiska ländernas ekonomiska vikt. På jakt efter en utväg ur denna dödliga kris strävar uppkomlingsländerna efter, och kan de inte undgå att sträva efter, en ny uppdelning av världen. Bara diande barn och professionella ”pacifister”, som inte ens har lärt sig något av det olycksaliga Nationernas förbunds erfarenheter, kan anta att går att åstadkomma en ny mer ”rättvis” uppdelning av jordens yta runt diplomatins gröna bord.

Om den spanska revolutionen hade segrat så skulle det ha givit en kraftfull impuls till de revolutionära rörelserna i Frankrike och i andra länder i Europa. I så fall kunde vi med förtröstan ha hoppats på att en segerrik socialistisk rörelse skulle förekomma det imperialistiska kriget och göra det lönlöst och omöjligt. Men Spaniens socialistiska proletariat ströps av koalitionen mellan Stalin-Azaña-Caballero-Negrín-Garcia Oliver,² redan innan den definitivt krossades av Francos gäng. Den spanska revolutionens nederlag sköt upp det revolutionära perspektivet och har skyndat på det imperialistiska kriget. Bara blinda kan undgå att se det!

Ju mer energiskt och djärvt de avancerade arbetarna i alla länder trots ogynnsamma omständigheter nu kommer att kämpa mot militarism och imperialism, desto snabbare kommer de att kunna stoppa kriget när det väl har börjat, och desto större kommer hoppet att bli att vår civilisation kommer att kunna räddas från ödeläggelse.

Ja, jag tvivlar inte på att det nya världskriget oundvikligen kommer att framkalla en världsrevolution och det kapitalistiska systemets sammanbrott. De imperialistiska regeringarna i alla länder gör allt för att skynda på denna process. Världens proletariat får bara inte ännu en gång överraskas av de stora händelserna.

Fråga: Är inte världen alldeles för rädd för Hitler?

Svar: De demokratiska regeringarna betraktar Hitler med beundran och rädsla, eftersom han har

---

1 ”Only Revolution Can End War”, *Socialist Appeal*, 4 april 1939. Dessa svar på frågor från korrespondenten Sybil Vincent publicerades också efter vissa dröjsmål i Labourpartiets tidning *Daily Herald* den 17 maj 1939.

2 Francisco Largo Caballero (1869-1946) var ledare för det spanska Socialistpartiets vänsterflygel. Han var premiärminister från september 1936 till maj 1937. José Garcia Oliver (1902-1980) var en spansk högeranarkist som samarbetade med stalinisterna för att krossa lojalisternas revolutionära flygel. Han var justitieminister i Largo Caballeros regering.

lyckats ”undanröja” den sociala frågan. Arbetarklassen, som under ett och ett halvt sekel periodvis skakade om de civiliserade länderna i Europa med sina revolter, tvingas plötsligt till fullständig tystnad i Italien och Tyskland. De officiella politikerna tillskriver denna ”framgång” till fascismens och nationalsocialismens halvt mytiska egenskaper. I själva verket är inte Hitlers styrka hans själv, och inte heller hans föraktliga filosofi, utan det fruktansvärda bedrägeriet mot arbetarmassorna, deras förvirring och trötthet. I många decennier byggde det tyska proletarietet upp en facklig organisation och ett socialdemokratiskt parti. Sida vid sida med den starka socialdemokratin uppstod senare ett mäktigt kommunistparti. Och i det avgörande ögonblicket blev alla dessa organisationer, som stod på proletarietets axlar, till ett intet och smulades sönder av Hitlers offensiv. De hade inte mod att uppmana massorna att kämpa, eftersom de själva var fullständigt urartade, förborgerligade och hade förlorat vanan att tänka på kamp. Massor går igenom katastrofer tungt och långsamt. Det är fel att säga att det tyska proletarietet har förlikat sig med Hitler! Men det tror inte längre på de gamla partierna, de gamla parollerna, och har samtidigt ännu inte hittat en ny väg. Detta och bara detta förklarar fascismens hårdhänta allsmäktighet. Den kommer att bli kvar tills massorna har lagt om sina sår, pånyttfötts och återigen lyft sitt huvud. Jag tror att vi kan förvänta oss det ganska snart.

Storbritanniens och Frankrikes rädsla för Hitler och Mussolini förklaras, som jag redan har sagt, av att dessa två kolonialmaktens ställning i världen inte längre motsvarar deras ekonomiska specifika vikt. Kriget kan inte ge dem någonting men det kan ta en hel del från dem. Det är naturligt att de försöker skjuta upp ögonblicket för en ny uppdelning av världen, och de kastar in ett ben, som Spanien och Tjeckoslovakien, till Mussolini och Hitler. Kampen handlar om innehavet av kolonier, om herravälde över världen. Chamberlain kommer att ge bort alla demokratier i världen (det finns inte så många kvar) för en tiondel av Indien.

Hitlers styrka (och samtidigt också hans svaghet) är att han, under trycket från den tyska kapitalismens hjälplösa ställning, är beredd att ta till mer extrema medel och i förbigående använda utpressning och bluffar, som riskerar att leda till krig. Hitler har tydligt märkt de gamla koloniinnehavarnas rädsla för all oordning, och har utnyttjat denna rädsla, om inte med något särskilt stort hjärta så åtminstone med otvetydig framgång.

Fråga: Bör ”demokratierna” och Sovjetunionen enas för att krossa Hitler?

Svar: Jag tycker inte att det är min uppgift att ge råd till imperialistiska regeringar, även om de kallar sig själva demokratiska, och inte heller till den bonapartistiska klicken i Kreml, trots att den kallar sig socialistisk. Jag kan bara ge råd till arbetarna. Mitt råd till dem är att inte för ett ögonblick tro att kriget mellan de två imperialistiska lägren kan leda till annat än förtyck och reaktion i båda lägren. Det kommer att vara ett krig mellan två slavägare som döljer sig bakom olika masker: å ena sidan ”demokrati”, ”civilisation”, och å den andra ”ras”, ”ära”. Bara genom att störta alla slavägare kan man en gång för alla få slut på alla krig och inleda en epok av verklig civilisation.

Fråga: Utgör Hitler en stor fara för demokratierna?

Svar: ”Demokratierna” utgör en mycket större fara för sig själva. Den borgerligt demokratiska regimen uppstod på basis av den liberala kapitalismen, det vill säga fri konkurrens. Den epoken är nu slut sedan länge. Den nuvarande monopolkapitalismen har upplöst och brutit ner små- och mellanbourgeoisien, och på så sätt undergrävt den borgerliga demokratins grundvalar. Fascismen är resultatet av denna utveckling. Den kommer inte alls ”utifrån”. I Italien och Tyskland segrade

fascismen utan utländsk intervention. Den borgerliga demokratin är inte bara död i Europa utan också för Amerika. Om inte den socialistiska revolutionen undanröjer den i tid, så kommer fascismen oundvikligen att segra i Frankrike, England och USA, med eller utan hjälp från Mussolini och Hitler. Men fascismen är bara ett uppskov. Kapitalismen är dömd. Ingenting kommer att rädda den från sammanbrott. Ju mer bestämd och djärv proletariatets politik är, desto mindre uppoffringar kommer den socialistiska revolutionen att innebära, och desto snabbare kommer mänskligheten att slå in på en ny väg.

Min åsikt om inbördeskriget i Spanien? Jag har uttalat mig många gånger i pressen om detta ämne.

Den spanska revolutionen var socialistisk till sitt väsen: arbetarna försökte flera gånger störta borgarklassen för att ta över fabriker. Bönderna ville ta över jorden. "Folkfronten" som leddes av stalinisterna ströp den socialistiska revolutionen i namn av en utlevad borgerlig demokrati. Härav följde arbetar- och bondemassornas besvikelse, hopplöshet, modlöshet, den republikanska arméns demoralisering, och som ett resultat av det ett militärt sammanbrott.

Att återropa Englands och Frankrikes förrädiska politik förklarar ingenting. Givetvis stödde de "demokratiska" imperialisterna den spanska reaktionen av hela sitt hjärta, och hjälpte Franco så mycket som möjligt. Så var det och så kommer det alltid att vara. Britterna stod givetvis på den spanska borgarklassens sida, och den spanska borgarklassen gick helt och hållet över till Francos sida. Men i början trodde inte Chamberlain att Franco skulle segra, och han var rädd för att kompromettera sig om han avslöjade sina sympatier för tidigt. Precis som alltid genomförde Frankrike den franska borgarklassens vilja. För att visa sin pålitlighet och lojalitet mot London och Paris spelade den sovjetiska regeringen rollen som bödel mot de revolutionära spanska arbetarna. Den grundläggande orsaken till nederlaget för en mäktig och heroisk revolution är den så kallade "Folkfrontens" förrädiska antisocialistiska politik. Om bönderna hade erövrat jorden och arbetarna fabriker så skulle Franco aldrig ha kunnat vrida segern ur deras händer!

Fråga: Kan Francoregimen överleva?

Svar: Givetvis inte i tusen år, som den skrytsamma tyska nationalsocialismen utlovar. Men Franco kommer att sitta kvar ett tag, precis som Hitler gör och tack vare samma omständigheter. Efter sina stora ansträngningar och uppoffringar, efter de fruktansvärda nederlag den har lidit trots dessa uppoffringar, måste den spanska arbetarklassen vara besviken djupt in i sin hjärta över de gamla partierna: socialisterna, anarkisterna, "kommunisterna", som med gemensamma krafter och under "Folkfrontens" fana, ströp den socialistiska revolutionen. De spanska arbetarna kommer oundvikligen att gå igenom en period av besvikelse innan de långsamt och envist kommer att börja leta efter en ny väg. Massorna kommer att vara nedbrutna precis lika länge som Francos makt varar.

Du frågar hur allvarligt hot Japan är mot Sovjetunionen, England och USA. Japan klarar inte av krigföring i stor skala, delvis av ekonomiska skäl, men framförallt av sociala skäl. Japan har hittills inte frigjort sig från sitt feodala arv och utgör en enorm reserv av revolutionära utbrott. I många avseenden påminner det om tsardömet på randen till 1905.³

---

3 Revolutionen i Ryssland 1905 var ett resultat av missnöjet med det rysk-japanska kriget och det tsaristiska enväldet. På den "blodiga söndagen", 9 januari 1905, besköt tsaristiska trupper en fredlig demonstration av arbetare i Petersburg som bar på en petition till tsaren om demokratiska rättigheter, och dödade hundratals arbetare. Massiva strejker följde i hela Ryssland, och utgjorde början på en revolution som i oktober kulminerade med bildandet av Petersburgs arbetardeputerades sovjet. Den krossades av tsaren i december. Se Trotskijs [Året 1905](#).

Japans ledande kretsar försöker undkomma de inhemska motsättningarna genom att erövra och plundra Kina. Men de inhemska motsättningarna omöjliggör yttre framgångar i stor skala. Att erövra strategiska ställningar i Kina är en sak, att besegra Kina en annan. Japan kommer aldrig att våga utmana Sovjetunionen om det inte finns en för alla uppenbar fiendlighet mellan den ledande klicken i Kreml och det sovjetiska folket. Stalins regim försvagar Sovjetunionen och kan göra det möjligt med ett krig mellan Sovjetunionen och Japan.

Jag kan inte för ett ögonblick tro att Japan kan segra. Jag tror att ett otvivelaktigt resultat av kriget kommer att bli att Mikados medeltida regim och Stalins bonapartistiska regim kommer att falla samman.

Jag kan inte säga så mycket om mitt liv i Mexiko. Jag har bara mött vänlighet från myndigheternas sida. Jag håller mig helt borta från Mexikos politiska liv, men jag följer ivrigt och sympatiskt det mexikanska folkets ansträngningar att erövra fullständig och verklig självständighet.

Jag håller på att färdigställa en bok om Stalin, som kommer att publiceras i USA, England och andra länder. Boken är en politisk biografi om Stalin, och har som mål att förklara hur en andra eller tredje rangens revolutionär kunde hamna i ledningen för landet när den termidorianska reaktionen började. Boken kommer i synnerhet att visa hur och varför den före detta bolsjeviken Stalin nu är helt mogen för en allians med Hitler.